

IMPLICAȚIILE PANDEMIEI PROVOCATĂ DE COVID-19 ASUPRA POLITICII NATO

POSSIBLE EFFECTS OF COVID-19 PANDEMIC ON NATO POLICY

CONSÉQUENCES DE LA PANDÉMIE DE COVID-19 SUR LA POLITIQUE DE L'OTAN

Mr.instr.av.dr. Petre-Răzvan ENACHE*
Cpt. Nistor ANDREI**

Pandemia de COVID-19 a adus în prim-plan anumite idei divergente care se adaugă pe lista celor deja existente în cadrul NATO. Pivotarea eforturilor Alianței către lupta cu noul coronavirus (și viitoarelor focare pandemice) necesită un set diferit de capacități militare. Pandemia ar putea contribui și mai mult la o reșezare a axei strategice a NATO dinspre est-vest spre nord-sud și, totodată, la deplasarea accentului pe cheltuielile militare și a pregătirii apărării departe de frontiera estică înspre zona mediteraneană. De asemenea, avem de-a face cu o amplificare a campaniei de propagandă rusă, al cărei public țintă se pare că ar putea fi reprezentat de populația din sudul și din vestul Europei și care ar putea pune sub semnul întrebării valoarea unei alianțe care nu este eficientă în răspunsul la criza creată de noul virus. Acesta face ca agenda de la Londra să nu mai fie de actualitate, iar aliații să găsească cele mai potrivite răspunsuri și teme de dezbătut la următorul summit, care va avea loc, în octombrie, în Beverly Hills, California, SUA.

The COVID-19 pandemic brought to the fore some divergent ideas that are added to the list of those already existing within NATO. Pivoting the Alliance's efforts to fight the new coronavirus (and future outbreaks) requires a different set of military capabilities. The pandemic could further contribute to a shift in NATO's strategic geography from an east-west to a north-south axis and, at the same time, shift the focus on military spending and defense preparation away from the eastern border to the Mediterranean. We are also dealing with an amplification of the Russian propaganda campaign whose target audience seems to be the population of southern and western Europe and which could call into question the value of an alliance that is not effective in the response to the crisis created by the new virus. It makes the London agenda obsolete and the Allies find the most appropriate answers and topics for discussion at the next summit in October in Beverly Hills, California, USA.

La pandémie de COVID-19 a mis en évidence des idées divergentes qui viennent s'ajouter à celles déjà présentes sur la liste de l'OTAN. La concentration des efforts de l'Alliance sur la lutte contre le nouveau coronavirus (et contre les foyers pandémiques) nécessite un genre différent de capacités militaires. La pandémie pourrait en outre contribuer au déplacement de l'axe stratégique de l'OTAN d'Est-Ouest vers Nord-Sud, tout en réorientant, en même temps, l'accent sur les dépenses militaires et la préparation du système de défense de la frontière orientale vers la Méditerranée. On assiste également à une intensification de la propagande russe, dont le public cible semble être la population de l'Europe du Sud et de l'Ouest, qui pourrait remettre en question la valeur d'une alliance inefficace en réponse à la crise créée par le nouveau virus. Cela rend l'agenda de Londres obsolète, et les Alliés trouvent les solutions les plus appropriées et les sujets à débattre lors du prochain sommet à Beverly Hills, Californie, USA, en octobre.

Cuvinte-cheie: COVID-19; pandemie; reziliență; propagandă; securitate.

Keywords: COVID-19; pandemic; resilience; propaganda; security.

Mots-clés: COVID-19; pandémie; résilience; propagande; sécurité.

***Universitatea Națională de Apărare „Carol I”**

e-mail: razvann_enache@yahoo.com

****Universitatea Națională de Apărare „Carol I”**

e-mail: nistor.andrei.office@gmail.com

„Într-un fel, această criză ar putea avea, în final, un impact la fel de grav precum un război mondial, în ceea ce privește numărul de persoane afectate, impactul asupra economiei și asupra modului de viață al oamenilor”¹, spunea Nicholas Burns, fost ambasador al SUA la NATO.

Ne-am propus să începem articolul cu acest citat, tocmai pentru a aduce în atenție impactul crizei provocate de noul coronavirus și, totodată, pentru a trata implicațiile pe care le poate avea asupra a ceea ce va însemna NATO în perioada care urmează. Așa după cum bine am auzit de nenumărate ori în ultima perioadă, nimic nu va mai fi ca înainte, asta deoarece pandemia are efecte care se vor resimți mult timp și necesită răspunsuri nu doar din partea statelor, ca entități individuale, ci răspunsuri regionale și chiar globale.

Considerăm că este prematur să formulăm anumite concluzii asupra impactului pe termen lung al crizei provocate de noul coronavirus asupra Organizației Tratatului Atlanticului de Nord/NATO, însă nu putem să nu observăm faptul că pandemia de COVID-19² a adus în prim-plan anumite idei divergente, care se adaugă pe lista celor deja existente în cadrul Alianței. Știrile conform cărora fostul secretar general al NATO, Javier Solana, a contractat virusul ne duc cu gândul la ideea că, la fel ca oamenii, o alianță poate fi puternică în anumite momente, dar are și momente în care se poate „îmbolnăvi”.

În fața unei situații deloc pozitive a sistemelor de sănătate publică, la care se adaugă daunele economice pe care le creează măsurile de izolare și de carantină, opinăm faptul că va deveni din ce în ce mai dificil pentru orice persoană politică din Europa și din SUA să argumenteze ideea potrivit căreia resursele și banii colectați din impozite și taxe ar trebui alocați creșterii cheltuielilor de apărare. Chiar înainte ca noul coronavirus să producă efecte pe scară largă, au existat îndelungi dispute, amplificate, în special, de punctul de vedere declarat al președintelui SUA, Donald Trump, asupra cheltuielilor și împărțirii sarcinilor între membrii NATO.

Chiar și o amenințare crescută din partea principalului actor care contrabalansează influența Alianței – Federația Rusă, care dorește să obțină și mai multă influență în estul și sudul Europei –, se poate dovedi insuficientă pentru a susține creșterile de cheltuieli, măsuri pe care le-am văzut

întreprinse de statele europene, ulterior anexării, în 2014, a Crimeii și intervenției Moscovei în estul Ucrainei³.

Recuperarea economică va avea prioritate în fața cheltuielilor militare, iar acest lucru ar putea crește foarte ușor schimburile de replici dintre aliați și decalajele dintre sumele investite de aceștia în direcția menținerii sau dezvoltării unor capacități, iar în timp ce unele state suportă cheltuielile, pentru a asigura apărarea comună a zonei euroatlantice, altele sunt pregătite să reducă substanțial investițiile în domeniul apărării, pentru a obține un rezultat economic mai bun.

Conjunctura internațională la momentul apariției acestei amenințări

Pandemia de coronavirus schimbă în continuare natura percepției amenințărilor în cadrul Alianței. Încă de la prăbușirea Uniunii Sovietice, în urmă cu aproximativ trei decenii, NATO și-a schimbat modul de a percepe riscurile de securitate și a fost preocupată să-și adapteze politica în fața noilor tipuri de amenințări, având în continuare o cauză comună. Problema a fost că a lipsit continuitatea în aceste eforturi, și ideile au fost fie prea vag conturate (lupta împotriva unei tulburări globale sau creșterea amenințării din partea Chinei), fie episodice (de exemplu, lupta împotriva terorismului), fie delimitate geografic (cum ar fi amenințarea reprezentată de Federația Rusă, care își reia eforturile de a spori influența).

Chiar înainte ca virusul să se răspândească în afara Wuhan, NATO a încercat să echilibreze perspectivele geografice din ce în ce mai disparate ale membrilor săi, pentru a păstra un anumit grad de solidaritate și coeziune.

Această dinamică se poate agrava, mai ales între membrii estici, care încă văd Rusia ca pe o amenințare convențională, și membrii din sud, care, având de-a face cu instabilitatea din Orientul Mijlociu și din Africa de Nord și cu valurile de migrație create, pot ajunge la concluzia că Moscova ar putea fi parte a soluției.

La începutul anului 2020, după îngrijorarea provocată de comentariile președintelui francez, Emmanuel Macron, care a caracterizat NATO ca fiind „în moarte cerebrală”⁴, și apelurile la un nou dialog cu Moscova, atât Macron (în special, după vizita sa, din februarie 2020, de la Varșovia), cât și cancelarul german Angela Merkel au depus eforturi

pentru crearea propriei versiuni a unei inițiative de reasigurare a Europei de Est, susținând, în mod cert, că orice acțiuni noi pentru promovarea unei resetări a relațiilor cu Rusia vor fi însoțite de asistență de securitate credibilă pentru zona de est a NATO.

Pandemia amenință, acum, securitatea personală și prosperitatea economică a milioane de cetățeni din statele NATO, într-un mod în care nu o pot face amenințările teroriste, mult mai limitate, sau discuțiile teoretice despre o eventuală incursiune rusească. NATO se confruntă, în prezent, cu un test al „coronavirusului”: capacitatea Alianței de a răspunde la ceva ce afectează direct pe cei care au fost solicitați să voteze, în ultimii câțiva ani, de a sprijini sporirea cheltuielilor pentru apărare. Nu este întâmplător faptul că unii analiști din comunitatea euroatlantică consideră virusul ca fiind ceva echivalent cu un „atac armat”⁵ împotriva membrilor NATO, necesitând acțiuni comune și eficiente din partea tuturor aliaților, pentru a produce un răspuns colectiv.

Desigur, pivotarea eforturilor Alianței în direcția combaterii noului coronavirus (și a viitoarelor focare pandemice) necesită un set diferit de capacități militare. Dacă considerăm că unul dintre impacturile pandemiei COVID-19 ar fi reducerea cheltuielilor militare ale mai multor state din Alianță, atunci ceea ce rămâne din aceste bugete pentru apărare va fi, probabil, rezervat consolidării misiunilor de asistență umanitară, de salvare, în cazul producerii unor dezastre, precum și consolidării securității interne și protecției frontierelor terestre și maritime. Decizia Marii Britanii și a altor state de a retrage o parte dintre forțele care participau în diferite teatre de operații, pentru a le redistribui în cadrul acțiunilor de pe teritoriul național, poate deveni o tendință definitorie în viitor.

Privind în perspectivă, fiecare membru al Alianței va trebui să realizeze un echilibru clar între operațiile din afara teritoriului național și misiunile naționale.

Totodată, răspândirea virusului a readus în discuție și problema migrației. Amenințarea creată de fluxurile de refugiați nu mai apare ca o problemă care ar putea accentua pericolul reprezentat de terorism și care ar pune presiune economică pe state, migrații fiind, acum, văzuți și ca potențiali purtători de coronavirus sau de alte boli. Dacă, până în prezent, argumentele privind oprirea fluxurilor de migrați făceau referire la apărarea caracterului

distinctiv cultural/național și a caracteristicilor generale de bunăstare ale statelor europene⁶, argumente care nu au avut întotdeauna ecou în rândul auditorilor, situația devine mai greu de ignorat, în condițiile în care mișcările de refugiați necontrolate reprezintă un risc pentru sănătatea publică.

Dacă ar trebui să opteze între a utiliza resursele pentru descurajarea oricărei incursiuni ruse în estul Europei și a consolida capacitățile de blocare a fluxurilor de migrați, mai mulți membri ai NATO ar putea alege a doua opțiune. Spectrul refugiatului infectat poate acum să creeze mai multă teamă și neliniște decât noțiunea de „oameni mici verzi”, care vin să își ceară autonomie sau să cucerească teritorii. Deși este prea devreme de concluzionat, pandemia ar putea contribui și mai mult la o reaşezare a axei strategice a NATO dinspre est-vest spre nord-sud și, totodată, la deplasarea accentului pe cheltuielile militare și a pregătirii apărării departe de frontiera estică înspre zona mediteraneană.

Efectele pandemiei asupra coeziunii în cadrul Alianței

O altă tendință pe care coronavirusul o poate accelera este pierderea coeziunii și solidarității dintre membrii Alianței. Chiar înainte de declanșarea pandemiei în Occident, Pew Research Trust a lansat ultimele sale descoperiri (februarie 2020) despre maniera în care NATO este percepută de populația anumitor state, indiferent de apartenența la Alianță⁷. Cercetările lor au ajuns la concluzia că există o reticență la scară largă în ceea ce privește îndeplinirea angajamentului colectiv de apărare, menționat în Articolul 5 din tratatul fondator al NATO. Astfel, aproximativ jumătate dintre persoanele chestionate, din 16 state membre ale NATO, sunt de părere că țara lor nu ar trebui să apere un aliat, existând o reticență în acest sens.

Coeziunea din interiorul Alianței a fost zguduită și de criza din Idlib, atunci când s-a creat impresia că membrii NATO nu erau pe deplin de acord să îi dea Turciei un cec în alb, pe care l-a solicitat în confruntarea cu Rusia, în Siria, ca și de decizia ulterioară a Turciei de a permite din nou migraților și refugiaților să tranziteze teritoriul turc, pentru a putea ajunge pe teritoriul statelor Uniunii Europene. Viziunea Turciei, desigur, este aceea că, întrucât nu este membru al UE, nu ar trebui să fie neapărat necesară ducerea acestei greutăți în beneficiul statelor europene.

Din perspectiva securității, un membru al NATO a ales să nu împiedice, ci chiar să încurajeze o tendință care amenință securitatea aliaților săi.

Cu siguranță, noul coronavirus nu a creat această situație, dar erodează, în continuare, încrederea în proclamațiile de solidaritate cu care se încheie ritualic fiecare summit NATO.

În ultima perioadă, pe măsură ce virusul se răspânda în întreaga lume, aliații NATO (și UE) și-au văzut partenerii cum făceau stocuri de echipamente și de consumabile medicale și puneau restricții pe exporturi, fără a ține cont de nevoile celorlalți. Mai mult decât atât, granițele în cadrul Alianței au fost închise atât între membrii NATO și UE din Europa, cât și de peste Atlantic.

Percepția conform căreia SUA sunt pregătite să ducă o luptă singure și să caute bunăstarea doar a cetățenilor săi, fără a se preocupa de cei mai apropiați aliați, consolidează tendințele preexistente. La rândul lor, europenii consideră că aliații aflați de partea estică a Atlanticului trebuie să fie pregătiți să se decupleze de Washington, pentru a-și asigura propria securitate, iar mesajele pe care le primesc din partea SUA cu privire la coronavirus amplifică, oarecum, aceste percepții și tendințe.

Între timp, China a punctat serios la capitolul relații publice prin acțiunile sale de a trimite asistență în Italia și în Spania, devastate de virus, ceea ce a evidențiat lipsa inițială de sprijin concret din partea partenerilor occidentali ai Italiei și Spaniei. În timp ce Uniunea Europeană a primit toate criticile⁸, Statele Unite nu au folosit NATO ca o modalitate de a dezvolta o coalitie pentru combaterea virusului. Turcia, ca membru al NATO, a folosit indecizia asupra Siriei, pentru a-și justifica disponibilitatea de a susține solidaritatea NATO, pentru a relaționa mai strâns cu Rusia; acum, Italia se simte îndreptățită de a stabili o mai strânsă colaborare cu Beijing, inclusiv în cadrul inițiativei Belt and Road⁹, din cauza percepției că solidaritatea occidentală a eșuat în sprijinirea Romei atunci când avea cea mai mare nevoie.

Dincolo de imaginea politică potrivit căreia NATO nu a trecut testul de solidaritate, realitatea pragmatică a pandemiei pune în discuție problema misiunii de descurajare a NATO: capacitatea de a genera forțe cu putere suficientă pentru a descuraja sau a respinge orice posibilă incursiune.

Dacă una dintre consecințele pandemiei a constat în decizii, pentru unele guverne, de retragere

a contingentelor naționale din misiunile externe, pentru a se concentra pe „frontul” de acasă, atunci o altă consecință ar putea fi o reticență tot mai mare din partea unor țări în a trimite sau a primi forțe, de teamă că acestea vor răspândi virusul.

Mai mult de atât, o serie de exerciții au fost anulate sau redimensionate în aceste condiții. Spre exemplu, Norvegia a anulat exercițiul regional ”COLD DEFENDER”, care ar fi trebuit să se desfășoare în martie 2020, iar alte țări, cum ar fi Finlanda, au fost reticente în a-și trimite forțele în afara țării. De asemenea, principalul exercițiu NATO la nivel european pentru 2020, ”Defender Europe 20”, care a fost conceput, în parte, pentru a demonstra potențialilor adversari coeziunea Alianței, este mult redus, în pofida Directivei Departamentului Apărării SUA care a interzis total mișcarea forțelor și echipamentelor SUA.

Poziția Federației Ruse în contextul pandemiei

Semnele discordiei în NATO sunt întotdeauna atent monitorizate de către Rusia. Strategia de Securitate Națională Rusă din 2015¹⁰ cataloghează Alianța drept o amenințare la interesele strategice ruse, chiar dacă unii dintre membrii săi (precum, Germania, Franța, Italia, Turcia și Ungaria) sunt, la nivel bilateral, parteneri strategici importanți.

Prin urmare, nu este surprinzător faptul că Kremlinul, chiar dacă nu a lansat în mod explicit o campanie de dezinformare, consideră valoroase canalele sale de știri și informații, care propagă idei menite să accelereze discordia și dezbinarea dintre membrii NATO și să distorsioneze interesele NATO¹¹. Decizia Kremlinului de a trimite specialiști și echipamente medicale militare în Italia este, de asemenea, contrastantă cu răspunsul, inițial inert, al UE/NATO.

Sprijinite sau nu de Federația Rusă, publicații online, editate în mai multe limbi, au profitat de lipsa de inițiativă în ceea ce privește strategia de comunicare a Alianței și au primit milioane de distribuiri pentru știri care susțineau că, în timp ce mai toate țările europene anunță măsuri drastice, din pricina răspândirii noului virus, NATO continuă să disloce cifre impresionante de militari în Europa.

De fapt, NATO avea planificat să disloce trupe pentru exercițiul Defender Europe 20, în mai multe țări europene și, deși era evident că aceste dislocări vor fi anulate, pe fondul creșterii riscului de răspândire a noului coronavirus, anunțul din partea

Alianței privind reducerea exercițiului militar a întârziat să vină.

Astfel că, pe multe rețele de socializare, au circulat știri despre o așa-zisă „invazie americană” în Europa¹², iar pe fondul traducerii forțate, „mot à mot” din limba engleză au apărut afirmații ca: „militarii americani se vor *răspândi* în Europa”, „militarii americani *nu au dreptul* de a contracta virusul” sau „militarii americani *sunt exceptați* de la a contracta virusul”, idei menite să susțină teoria potrivit căreia, de fapt, acest virus este creat de NATO, și militarii participanți la Defender Europe 20 ar fi imunizați deja¹³. Și faptul că oficialii NATO se fereșc să menționeze adversarul împotriva căruia sunt îndreptate exercițiile de descurajare și folosesc întotdeauna sintagma „un adversar ipotetic” sau „descurajarea oricărui adversar care poate amenința membrii Alianței” a fost exploatat cu succes în aceste relatări, menite să discrediteze scopul declarat al Alianței și să susțină că aceasta ar avea, de fapt, alte scopuri, expansioniste sau de reconfigurare a ordinii publice internaționale. Eforturile de contracarare a acestor tipuri de știri sunt mai mult sau mai puțin vizibile în rândul celor care le redistribuie pe rețelele de socializare.

În funcție de cursul pandemiei, am putea vedea foarte ușor o amplificare a campaniei de propagandă rusă. O astfel de campanie ar avea ca public țintă populația din sudul și din vestul Europei și ar pune sub semnul întrebării valoarea unei alianțe care nu este eficientă în răspunsul la criza creată de noul virus, dar care solicită membrilor săi să fie pregătiți să riște conflictul cu Rusia, semănând, totodată, mai multe îndoieli, atât în cadrul membrilor NATO, cât și vecinilor non-NATO, asupra credibilității care poate fi acordată garanțiilor aduse de Alianță.

Cu toate acestea, o comunicare mai bună¹⁴ nu va fi un răspuns suficient. Nici NATO nu ar trebui să presupună că, odată ce această criză a trecut, va fi o revenire la activitățile curente, ca de obicei.

În primul rând, ar putea exista focare recurente de COVID-19, care să conducă la reimpunerea interdicțiilor de călătorie, la închiderea frontierelor și a liberei circulații a populației. Regresul economic, din cauza pandemiei, va avea un impact asupra bugetelor și politicilor pentru anii următori.

Acțiunile Chinei în cadrul propagandei anti-NATO și anti-SUA

Republica Populară Chineză a devenit o potențială provocare la adresa NATO. Acest lucru este valabil și pentru economiile nord-americane și

europene pe care se bazează NATO, care reprezintă aproximativ jumătate din PIB-ul global¹⁵.

Exact acum un an, un număr mare de reprezentanți ai mass-mediei internaționale au fost prezenți la evenimentele care au avut loc pe timpul summitului aniversar, care marca 70 de ani de la înființarea NATO. Cea mai importantă știre, deși foarte puțin raportată, a fost că NATO, cea mai durabilă și de succes alianță a istoriei, pentru prima dată a definit China drept o potențială provocare strategică. Știrea a fost oarecum umbrită de unele declarații ale liderului francez Emmanuel Macron, de replica liderului turc, Recep Tayyip Erdoğan, de liderul canadian, Justin Trudeau, și de președintele Trump, care au avut replici și un comportament de natură să inducă ideea că avem de-a face cu o șubrețire a coeziunii în cadrul Alianței.

Cu toate acestea, deși declarația de încheiere a summitului NATO a fost adoptată în unanimitate, nu putem să nu remarcăm ambiguitatea limbajului, reflectând faptul că Beijingul este privit mai mult o oportunitate economică decât o provocare fundamentală. Astfel că, la punctul 6 al Declarației de la Londra, putem citi: „Recunoaștem că influența în creștere a Chinei și politicile internaționale prezintă atât oportunități, cât și provocări, pe care trebuie să le abordăm împreună, ca o alianță”¹⁶. Mesajul nu este unul ferm și nu pare să reflecte realitatea, având în vedere că această țară, condusă de un regim autoritar, cu o politică externă capitalistă și cu o politică internă profund socialistă, a devenit deja un centru de gravitație global, fiind cea mai mare din lume, ca populație, clasându-se pe locul doi, după SUA, la cheltuielile militare, și, fie că ne place sau nu, să recunoaștem, la momentul declarației, era cea mai mare economie din lume.

La scurt timp de la Summitul de la Londra, au început să apară primele știri despre ceea ce avea să devină pandemia de coronavirus. Din foarte multe analize economice, reiese că statele europene și SUA vor fi mult mai afectate, din punct de vedere economic, decât China, care, cel puțin la nivel declarativ, a depășit criza epidemiologică și discută despre o repornire economică rapidă, care să o propulseze la o distanță considerabilă în topul economiilor globale. Totuși, este mult prea devreme pentru a ne putea pronunța în privința acestui aspect.

Trebuie să ne concentrăm, însă, atenția asupra unui alt aspect: mașinăria de propagandă a Chinei.

Dacă mai existau dubii cu privire la libertatea de expresie și la credibilitatea declarațiilor oficiale ale guvernului chinez, acestea au fost risipite de felul în care autoritățile chineze au răspuns la protestele din Hong Kong, de la sfârșitul anului trecut. Pandemia de Covid-19, pe lângă efectele dezastruoase pe care le-a avut asupra statelor lumii, a creat și unele oportunități în ceea ce privește creșterea imaginii proprii a unor regimuri sau discreditarea altora și/sau a unor organizații, precum NATO sau UE.

După cum putem observa, Rusia și China au identificat rapid aceste oportunități și au profitat de ele, pentru a-și îmbunătăți, în primul rând, imaginea și pentru a atrage, oarecum moral, de partea lor state europene, cum ar fi Italia și Spania, și, în același timp, pentru a discredita organizații, precum NATO și UE, sau administrații, precum cea a SUA. Principalul argument pe care îl regăsim este din nou legat de militarii americani și NATO: Covid-19 este o armă biologică, produsă de armata americană și răspândită de militarii ai NATO în China și în alte regiuni¹⁷. Un alt argument recurent este acela că guvernele europene și SUA nu au fost capabile să ia măsuri ferme care să oprească răspândirea virusului și nu sunt capabile să asigure resursele necesare pentru a lupta împotriva acestuia și pentru relansarea economiei, laudând, în contrast, măsurile luate de administrația comunistă chineză sau de cea rusă¹⁸. Avantajul Chinei și al Rusiei este că nu trebuie să își facă griji pentru unele drepturi fundamentale, cum ar fi libertatea de expresie, care le sunt garantate cetățenilor celor două țări numai la nivel declarativ.

O nouă abordare în cadrul Alianței – creșterea rezilienței

Pandemia de coronavirus poate realiza ceea ce nu au reușit să facă summiturile NATO, incursiunea rusă în Crimeea și în Ucraina sau rapoartele instituțiilor de analiză politică ale Alianței: forțarea evoluției NATO. Dacă acceptăm că rezultatele imediate ale crizei coronavirusului sunt scepticismul, reînnoit în ceea ce privește valoarea Alianței, mai puțini bani pentru cheltuielile de apărare și posibilitatea întreruperii legăturilor de aprovizionare și transport, atunci principalul obiectiv al Alianței trebuie să fie legat de reziliență.

Nu putem să ignorăm afirmația lui Daniel S. Hamilton, profesor la Austrian Marshall Plan

Foundation, la Școala de Studii Internaționale Avansate a Universității Johns Hopkins și fost diplomat senior al SUA, responsabil cu politicile NATO, care, în decembrie 2019, înainte ca pandemia coronavirusului să lovească Occidentul, a scris: „Când conflictul se schimbă, trebuie să se schimbe și strategia de apărare. NATO trebuie să-și extindă investițiile tradiționale în protecția teritorială și descurajare, pentru a cuprinde abordări moderne de reziliență: consolidarea capacității societăților libere de a anticipa, preîntâmpina și rezolva provocările perturbatoare la funcțiile lor critice și de a prevala atacul direct, dacă este necesar”¹⁹.

Mai mult decât atât, Judy Dempsey, editor șef la publicația *Strategic Europe*, reiterează această concluzie, pe măsură ce criza se adâncește: „Reziliența reprezintă o abordare pe termen lung, care are ca scop protejarea infrastructurilor vitale esențiale pentru securitate, stabilitate și pentru redarea încrederii cetățenilor”²⁰.

De asemenea, Ștefan Oprea, militar de carieră și fost Reprezentant Militar al României la NATO și UE, afirmă în articolul „Criza COVID-19 – Răspunsul NATO la situații de urgențe civile”, publicat în Monitorul Apărării și Securității: „Fără a analiza impactul pe termen lung al crizei coronavirusului asupra Organizației Tratatului Atlanticului de Nord, trebuie să arătăm totuși că percepția amenințărilor în cadrul Alianței se va schimba fundamental. Lăsând la o parte efectele acesteia asupra coeziunii NATO, răspunsul inițial, ezitant, al UE/NATO la apariția crizei pandemice, demonstrează că reziliența organizației la provocările perturbatoare asupra existenței umane impune abordări moderne ale noilor realități”²¹.

Acest fapt trebuie să mute atenția NATO și, implicit, a exercițiilor de tipul „Defender Europe 20” de la concepția că SUA trebuie să ajungă în forță în sprijinul unei alianțe, în care statele au suficiente capacități „indigene” pentru a opri atacurile, raidurile și provocările de orice fel.

Aceasta ar include, de asemenea, o situație în care SUA se manifestă mai puțin în favoarea generării de forțe și mai mult în favoarea echilibrării remarcabilei ingeniozități și posibilități tehnologice, care încă definește zona euroatlantică, pentru a oferi capacități asemănătoare fiecărui membru al Alianței.

Dacă bugetele reduse și lipsa garanției libertății de mișcare sunt două condiții noi la care NATO

trebuie să se adapteze, atunci nevoile de schimbare, prezentate de către Dr. Harlan Ullman, președintele Killowen Group, oferă un nou set de instrumente: „un număr mare de drone (roiuri de drone); sisteme antiaer, antisuprafață și antivehicule robuste; sisteme de război electronic pentru a lovi comanda și controlul în grupurile de manevră ale inamicului, la nivel operativ; senzori cu costuri reduse, inclusiv sateliți pe orbita inferioară a pământului, care ar putea fi dislocați rapid, pentru a asigura comanda, controlul, comunicațiile și cercetarea”²². La acestea, se pot adăuga alte noi capacități: posibilitatea de a putea imprima, cu ajutorul tehnologiei 3D, echipamente de luptă (de exemplu, drone) și de a le putea lega între ele cu ajutorul tehnologiei „Internetul obiectelor” (în engleză, Internet of Things, abreviat IoT).

Următorul summit NATO este programat în octombrie, în Beverly Hills, California, SUA. Când liderii Alianței au plecat din Londra, după întâlnirea anuală, din 2019, nu au convenit să crească măsurile de reziliență împotriva unei pandemii în cadrul NATO. Însă noul coronavirus face ca agenda de la Londra să nu mai fie de actualitate.

Din punctul nostru de vedere, NATO va fi provocată să se orienteze către noile realități, care vor fi rezultatul pandemiei atât în Europa, cât și în Statele Unite, în caz contrar, riscă să rămână blocată în trecut.

NOTE:

1 Marco Werman, *COVID-19 impact could be as serious as a world war*, former amb says, 16.03.2020, <https://www.pri.org/stories/2020-03-16/covid-19-impact-could-be-serious-world-war-former-amb-says>, accesat la 08.04.2020.

2 [World Health Organization], *Information note*, 23.03.2020, <https://www.who.int/who-documents-detail/covid-19-and-ncds>, accesat la 15.04.2020.

3 Jonathan Marcus, „Ukraine crisis: Nato to bolster defences”, 03.06.2014, <https://www.bbc.com/news/world-europe-27675337>, accesat la 09.04.2020.

4 [Economist Article], „The future of the EU”, 07.11.2019, <https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>, accesat la 10.04.2020.

5 Frederick Kempe, *Op-Ed: The US should call NATO to action and defend Europe against coronavirus*, 14.03.2020, <https://www.cnn.com/2020/03/14/op-ed-the-us-should-call-nato-to-action-and-defend-europe-against-coronavirus.html>, accesat la 11.04.2020.

6 Orla Barry, *In Orbán's Hungary, refugees are unwelcome — so are those who try to help*, 11.02.2019, <https://www.pri.org/stories/2019-02-11/orban-s-hungary-refugees-are-unwelcome-so-are-those-who-try-to-help>, accesat la 11.04.2020.

refugees-are-unwelcome-so-are-those-who-try-to-help, accesat la 11.04.2020.

7 Moira Fagan, Jacob Poushter, *NATO Seen Favorably Across Member States*, 09.02.2020, <https://www.pewresearch.org/global/2020/02/09/nato-seen-favorably-across-member-states/>, accesat la 11.04.2020.

8 Con Coughlin, „The Continent's response to coronavirus proves that European 'solidarity' has always been a sham”, 18.03.2020, <https://www.telegraph.co.uk/news/2020/03/18/continents-response-coronavirus-proves-european-solidarity-has/>, accesat la 13.04.2020.

9 Alex Șerban, *Belt & Road Initiative: China caută marea strategie relevantă la nivel global*, decembrie 2017, <http://www.energynomics.ro/ro/opinii/belt-road-initiative-china-cauta-marea-strategie-relevant-a-la-nivel-global/>, accesat la 19.04.2020.

10 <http://static.kremlin.ru/media/events/files/ru/18iXkR8XLAtxeilX7JK3XXy6Y0AsHD5v.pdf>, accesat la 21.04.2020.

11 *** *NATO, în război cu COVID-19 și cu dezinformarea*, 03.04.2020, <https://www.euractiv.ro/extern/nato-in-razboi-cu-covid-19-si-cu-dezinformarea-18352>, accesat la 22.04.2020.

12 *** *Expert român: Adevărul din spatele amplelor manevre militare ale NATO în Europa*, 10.10.2019, <http://www.vestidinrusia.ro/2019/10/10/expert-roman-adevarul-din-spatele-amplelor-manevre-militare-ale-nato-in-europa/>, accesat la 15.04.2020.

13 Paul Ghițiu, *Coronavirusul european, o perdea de ceață pentru ce se pregătește prin așa-zisul exercițiu de apărare „Europe Defender 20”?*, 12.03.2020, <https://www.justitiarul.ro/coronavirusul-european-o-perdea-de-ceata-pentru-ce-se-pregateste-prin-asa-zisul-exercitiu-de-aparare-europe-defender-20/>, accesat la 15.04.2020.

14 *Russia's Top Five Myths about NATO & COVID-19*, aprilie 2020, https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2020/4/pdf/2004-Factsheet-Russia-Myths-COVID-19_en.pdf, accesat la 22.04.2020.

15 *** *Conferință de presă/NATO Secretary General Jens Stoltenberg ahead of the meetings of NATO Ministers of Foreign Affairs*, 19.11.2019, https://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_170972.htm?selectedLocale=en, accesat la 16.04.2020.

16 *** *Declarația de la Londra/Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in London 3-4 December 2019*, 04.12.2019, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_171584.htm, accesat la 16.04.2020.

17 *** *Disinformation and propaganda during the coronavirus pandemic*, 31.03.2020, <https://www.dw.com/en/disinformation-and-propaganda-during-the-coronavirus-pandemic/a-52970643>, accesat la 17.04.2020.

18 Jan van der Made, „Russia and China «exploit Covid-19 crisis» to discredit European Union”, 07.04.2020, <http://www.rfi.fr/en/europe/20200405-russia-and-china-exploit-covid-19-crisis-to-discredit-european-union%E2%80%93analyst>, accesat la 17.04.2020.

19 Daniel S. Hamilton, *A 3-Percent Solution for NATO*, 04.12.2019, <https://www.defenseone.com/ideas/2019/12/3-percent-solution-nato/161657/>, accesat la 17.04.2020.

20 Judy Dempsey, *The Coronavirus Is a Test for the West*, 17.03.2020, <https://carnegieeurope.eu/strategieurope/81295>, accesat la 17.04.2020.

21 Ștefan Oprea, *Criza COVID-19 – Răspunsul NATO la situații de urgențe civile*, 30.03.2020, <https://monitorulapararii.ro/criza-covid-19-raspunsul-nato-la-situatii-de-urgente-civile-1-30208>, accesat la 18.04.2020.

22 Harlan Ullman, *U.S. defense strategy: ‘Contain and engage’ beats ‘deter and defeat’*, 18.03.2019, https://www.upi.com/Top_News/Voices/2019/03/18/US-defense-strategy-Contain-and-engage-beats-deter-and-defeat/3471552825444/, accesat la 18.04.2020.

BIBLIOGRAFIE

*** *Carta albă a apărării*, București, 2017.

<https://www.bbc.com>

<https://www.euractiv.com>

<https://monitorulapararii.ro/>

<https://www.nato.int>

<https://www.nytimes.com>

<http://www.static.kremlin.ru>

<https://www.who.int>

<https://www.pri.org>

<http://www.rfi.fr>

<https://www.defenseone.com/ideas>

<https://carnegieeurope.eu>

<https://www.dw.com>

<https://www.telegraph.co.uk>

<http://www.energynomics.ro/>